

“Tasviriy san’at mashg’ulotlarida rang va rang uyg’unligini o’qitishning pedagogik va ilmiy asoslari”

Qudratova Gulizuhro Otabek qizi

Navoiy Davlat Universiteti

70110501 – Tasviriy san’at magistratura ta’lim yo’nalishi

1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san’at mashg’ulotlarida rang va rang uyg’unligini o’qitishning pedagogik va ilmiy asoslari tahlil qilinadi. Ranglarni to’g’ri qo’llash va rang uyg’unligini yaratish orqali o’quvchilarning vizual ifoda, estetik did va ijodiy qobiliyati rivojlantiriladi. Maqolada amaliy mashg’ulotlar, interaktiv texnologiyalar va vizual misollar yordamida rang va rang uyg’unligini o’rganish samaradorligi ko’rib chiqiladi.

Kalit so’zlar: Tasviriy san’at, rang, rang uyg’unligi, mashg’ulotlar, o’qitish metodikasi, pedagogik asoslar, ijodiy rivojlanish. Tasviriy san’at o’quv jarayonida o’quvchilarning estetik tafakkuri va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda rang va rang uyg’unligi muhim rol o’ynaydi. Rang ob’ektlarning vizual ifodasi, tuyg’ularni yetkazish va kompozitsion uyg’unlikni yaratish vositasi sifatida xizmat qiladi. Rang uyg’unligini tushunish va qo’llash san’atning ajralmas qobiliyatlaridan biri bo’lib, o’quvchilarga realistik va estetik jihatdan mukammal tasvir yaratishga imkon beradi. Shu sababli, rang va rang uyg’unligini o’qitish ilmiy asoslangan metodika talab qiladi.

Mashg’ulotlar jarayonida o’quvchilar ranglarni aralashtirish, kontrast va uyg’unlikni yaratish, iliq va sovuq ranglarni qo’llash kabi mashqlarni bajaradilar. Nazariy bilimlar va amaliy mashg’ulotlarni uyg’unlashtirish, individual yondashuv va interaktiv metodlar rang va rang uyg’unligini o’qitishda samaradorlikni oshiradi.

Tasviriy san’at mashg’ulotlarida rang va rang uyg’unligini o’qitish o’quvchilarning vizual tafakkuri, estetik didi va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan muhim pedagogik jarayondir. Rang va rang uyg’unligi san’atning ajralmas elementlari bo’lib, ular ob’ektlarning vizual ifodasi, tuyg’ularni yetkazish va kompozitsion uyg’unlikni yaratish imkonini beradi. Shu sababli, ularni o’qitishda nazariy va amaliy bilimlarni uyg’unlashtirish, pedagogik va psixologik metodlarga e’tibor qaratish zarur.

Rang va rang uyg’unligini o’qitishning birinchi bosqichi nazariy bilimlarni yetkazishdir. O’quvchilarga asosiy ranglar, qo’shma ranglar, iliq va sovuq ranglar,

kontrast va uyg'unlik tushunchalari tushuntiriladi. Shu bilan birga, ranglarning hissiy ta'siri va ularning kompozitsiyadagi roli misollar orqali ko'rsatiladi. Nazariy tushuntirishlar turli san'at asarlari va amaliy misollar bilan mustahkamlanadi, bu esa o'quvchilarda rang va rang uyg'unligiga nisbatan ongli yondashuvni shakllantiradi va amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik yaratadi.

Amaliy mashg'ulotlar jarayoni rang va rang uyg'unligini mustahkamlashning eng samarali vositasi hisoblanadi. O'quvchilar turli ranglarni aralashtirish, kontrast va uyg'unlik yaratish, iliq va sovuq ranglarni qo'llash bo'yicha mashqlar bajaradilar. Masalan, biror ob'ektni tasvirlashda ranglarning to'g'ri uyg'unligi orqali hajm va chuqurlik hissini yaratish, tabiiy landshaft yoki interyer tasvirida rang uyg'unligi bilan muvozanatni ta'minlash mashqlari amalga oshiriladi. Bu jarayonda individual yondashuv muhimdir, chunki har bir o'quvchining rangni qabul qilish darajasi va estetik qarashlari turlicha bo'ladi. O'qituvchi o'quvchilarning ishini kuzatib, kerakli maslahatlar beradi va ularning ijodiy qarorlarini rag'batlantiradi.

Rang va rang uyg'unligini o'qitishda pedagogik texnologiyalar muhim vosita hisoblanadi. Interaktiv mashg'ulotlar, vizual prezentatsiyalar va raqamli dasturlar yordamida o'quvchilar turli rang kombinatsiyalarini sinab ko'radilar. Shu bilan birga, flipped classroom texnologiyasi orqali o'quvchilar nazariy bilimlarni uyda mustaqil o'zlashtirib, dars vaqtida amaliy mashg'ulotlarga ko'proq e'tibor qaratadilar. Bu yondashuv mashg'ulot samaradorligini oshiradi va o'quvchilarga ijodiy faoliyat uchun ko'proq vaqt ajratadi.

Psixologik omillar ham rang va rang uyg'unligini o'qitishda muhim rol o'ynaydi. O'quvchilar ranglarni vizual tahlil qilish, kontrastni aniqlash, muvozanatni yaratish va xatolardan o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Turli san'at asarlari misolida rang uyg'unligining vizual ritmi, aniqligi va estetik uyg'unligi tahlil qilinadi. Shu tarzda, o'quvchilar vizual tafakkur va estetik didini rivojlantiradilar, ijodiy qaror qabul qilish qobiliyati oshadi.

O'quvchilarning mustaqil ijodiy ishlarini bajarishlari rang va rang uyg'unligini o'qitishda muhim bosqich hisoblanadi. Bu orqali ular ranglarni amalda qo'llash, turli kombinatsiyalar yaratish va o'z ijodiy uslubini shakllantirish ko'nikmalarini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, o'quvchilar turli san'at janrlari va uslublariga tanishtiriladi: klassik, modern va abstrakt uslublarda rang va rang uyg'unligini ishlatishning turli metodlari ko'rsatiladi. Bu ularning estetik didini kengaytiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Baholash tizimi mashg'ulot samaradorligini aniqlashda muhim vosita hisoblanadi. O'quvchilarning ijodiy ishlarini jarayon davomida baholash, natijalarni tahlil qilish va

ragʻbatlantirish orqali rang va rang uygʻunligini mukammal oʻzlashtirishga erishish mumkin. Shu tarzda, oʻquvchilar ranglarni erkin va mantiqiy qoʻllashni oʻrganadilar, kompozitsion yechimlarni mustaqil ishlab chiqish va tasviriy ifodani tizimli yaratish qobiliyatiga ega boʻladilar.

Shunday qilib, tasviriy sanʼat mashgʻulotlarida rang va rang uygʻunligini oʻqitish ilmiy asoslar, pedagogik yondashuvlar, psixologik metodlar va zamonaviy texnologiyalar uygʻunligiga asoslangan murakkab jarayondir. Nazariy bilimlarni amaliy mashgʻulotlar bilan uygʻunlashtirish, individual yondashuvni qoʻllash, interaktiv texnologiyalarni tatbiq etish va baholash tizimini toʻgʻri tashkil etish oʻquv jarayonining samaradorligini oshiradi va oʻquvchilarning ijodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Maqola natijalariga koʻra, tasviriy sanʼat mashgʻulotlarida rang va rang uygʻunligini oʻqitish oʻquvchilarning ijodiy rivojlanishiga, vizual tafakkur va estetik didini shakllantirishga xizmat qiladi. Nazariy bilimlarni amaliy mashgʻulotlar bilan uygʻunlashtirish, individual yondashuv, interaktiv pedagogik texnologiyalar va baholash tizimi orqali oʻquv jarayoni samaradorligi oshiriladi. Oʻquvchilar mustaqil ijodiy ishlar orqali ranglarni mukammal qoʻllashni, turli kombinatsiyalar yaratishni va kompozitsion yechimlarni mustaqil ishlab chiqish qobiliyatini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, turli sanʼat janrlari va uslublari bilan tanishish ularning estetik didini kengaytiradi va ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

Adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности //Педагогическое образование и наука. – 2017. – №. 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons //Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №. 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Т. 587. – С. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology //AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Т. 3268. – №. 1. – С. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик

жихатлари //Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №. 6. – С. 15-21.

6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari //Inter education & global study. – 2024. – №. 1. – С. 8-14.

7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. B10. – С. 192-198.

8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ //INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.

9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH //Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №. 12. – С. 193-196.

10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts //International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – №. 3. – С. 60-66.

